

Lidmila HAVLÍČKOVÁ, *František Soukup a sociální demokracie před I. světovou válkou*, Praha 2015.

(Posudek diplomové práce)

Lidmila Havlíčková si za předmět své diplomové práce zvolila téma kombinující žánr (politické) biografie s žánrem analýzy politického stranictví na přelomu 19. a 20. století. Ne nepodstatnou stránkou její práce se pak stal i rozbor diskursů dobové levicové žurnalistiky. Jedná se o témata, která jsou v historiografii (včetně studentských kvalifikačních prací) poměrně hojně frekventovaná. Na druhou stranu si L. Havlíčková zvolila politickou osobnost, které konkrétně historiografie – možná překvapivě – dosud nevěnovala zvláštní pozornost. Podobně je tomu i se Soukupovou politickou stranou, tedy se sociální demokracií, kterou české dějepisectví po roce 1989 na rozdíl od jiných politických stran víceméně nezaslouženě opomíjelo.

František Soukup sice již před I. světovou válkou patřil ke klíčovým osobnostem české sociální demokracie, ale vyvrcholením jeho politické kariéry – měřeno reálným politickým významem a publicitou – byl až říjnový převrat 1918, kdy stanul mezi „muži 28. října“. Jeho další politická kariéra se pak již jen dále odvíjela od tohoto vyvrcholení jeho politické činnosti, a to spíše jen v rovině sklízení plodů říjnových „politických zásluh“ nežli v podobě aktuálního reálného politického vlivu (přestože byl ústavně vysoce postaveným státním činitelem). Tuto skutečnost v podstatě v závěru jeho života kopírovala i jím zvolená „paměťová“ sebe prezentace (zejména vydané paměti).

L. Havlíčková zvolila klasický biografický přístup, kdy postupně sleduje rodinný původ, sociální těžkosti, cestu vzdělání atd. až k Soukupovu vstupu do politiky, resp. do prostředí politiky a politické žurnalistiky. Spíše popisný postup v těchto partiích práce se musí vyrovnávat s velkým nedostatkem relevantních pramenů. Dle všeho se nedochoval osobní archiv F. Soukupa a on sám ve svých memoárových dílech je k určitým etapám svého života spíše skoupý. Nedostatek ego-dokumentů privátní povahy se proto L. Havlíčková snaží nahradit informacemi z archivního materiálu institucionálního charakteru (např.

univerzitní archiv). Snaha po shromáždění co největšího relevantního množství archivního materiálu je v práci autorky typická i pro další, tedy k tématu stěžejní kapitoly. Hojně proto pracuje s fondy politické správy (policejní ředitelství, archiv místodržitelství), stejně tak s vlastním stranickým archivem sociální demokracie. Neopomenula ani osobní archivy Soukupových spolustraníků (B. Šmerala či A. Němce), byť se tyto nakonec ukázaly asi ne jako právě bohatý zdroj informací. Kromě archivního materiálu L. Havlíčková v široké škále vy excerpovala i relevantní informace z dobového disku a ostatní publicistiky. Dle mého názoru pak neopomenula žádný z podstatných historiografických titulů věnovaných sociálnědemokratické straně. Snažila se využít i zahraniční zdroje, zejm. pak ty k problematice zavedení všeobecného hlasovacího práva. Důležité zahraniční práce zná, byť se na druhou stranu domnívám, že je mohla využívat intenzivněji.

Stěžejní část práce se věnuje Soukupově zapojení do hnutí pokrokové mládeže a následně jeho vstupu do světa sociálnědemokratické žurnalistiky, ze kterého vedla již jen velmi krátká a zcela přirozená cesta do vlastní politiky – tj. k Soukupovu uplatnění jako táborového řečníka, poslance a v neposlední řadě i partajního kádra. Kádra, který se pohyboval v nejužším vedení politické strany, která se rychle a jistě stávala největší a nejsilnější politickou stranou v českém národním prostředí. L. Havlíčková se samozřejmě snaží zrekonstruovat politickou činnost F. Soukupa, ale mnohem více jí záleží na analýze jím sdílené a šířené politické ideologie a jejího využití k Soukupově politickému a stranickému růstu. Daří se jí to zejména na základě sledování tématu zavedení všeobecného volebního práva, kterému se Soukup dlouhodobě věnoval (např. vedle antiklerikalismu) a učinil z něj svoji určitou politickou vizitku. Neméně přínosným je i rozbor jeho novinářské činnosti, byť zde L. Havlíčková naráží na častou anonymitu článků. Autorce se analýzou těchto témat, jejich proměn v čase a současně odlišnostmi v jejich prezentaci na různých (žurnalistických) fórech snaží o ideově-taktický a psychologický profil F. Soukupa. Profil který se utváří v souvislosti s interakcí s ostatními vůdci sociální demokracie a naznačuje (explicitní materiál se většinou nedochoval) složité interpersonální vazby ve vedení strany a i spíše outsiderovskou roli F. Soukupa ve srovnání např. s B. Šmeralem.

Autorka vedle personální, biografické linie své práce pochopitelně sleduje – dílem záměrně, dílem přirozeně – hektický vývoj sociální demokracie

v předvečer světové války, kdy se z neparlamentní a víceméně ještě antisystémové strany v důsledku jejího zapojení do politického (parlamentního) systému postupně stává ne-li přímo státoporná, tak jistě podle pravidel hrající masová politická strana. Tato proměna v konkurenci s ostatními zavedenými stranami (honoračními, masovými či stavovskými) byla velmi rychlou a ne vždy dostatečnou a úspěšnou, a to již jen např. v souvislosti s nedostatkem kvalitních politických pracovníků.

Diplomová práce L. Havlíčkové je zajímavým a důležitým příspěvkem k poznání sociálnědemokratického politického milieu v českých zemích na počátku 20. století. Dává nahlédnout nejen do dějin sociálnědemokratické strany, ale především rozkrývá interpersonální vazby v jejím vedení a zejména, a to považuji za nejdůležitější, ukazuje způsoby postupného budování politické a životní kariéry konkrétního politika z doby vrcholící modernizace politického systému.

Práci Lidmily Havlíčkové hodnotím kladně, jisté výhrady mám k určité stylistické neobratnosti, která však v kvalifikačních pracích studentů není žádnou výjimkou. S ohledem na širší pramenné základny (archivní i dobového tisku) i vlastního zpracování tématu práci navrhuji klasifikovat stupněm výborně.

Praha, 19. května 2015

PhDr. Luboš Velek, Ph.D.
m.p.